

DE HEILIGE STOEL

BOODSCHAP VAN ZIJNE HEILIGHEID PAUS FRANCISCUS VOOR DE 59STE WERELDCOMMUNICATIEDAG

Deelt met zachtmoedigheid de hoop die in uw hart leeft (vgl. 1 Petr. 3, 15-16)

Geliefde broeders en zusters,

In onze tijd, getekend door desinformatie en polarisatie, waarin een paar machtscentra een massa aan ongeëvenaarde data en informatie controleren, richt ik mij tot u in het bewustzijn hoe noodzakelijk - vandaag meer dan ooit - uw werk van journalist en communicator is. Er is behoefte aan uw moedige inzet om persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid jegens de naaste centraal te zetten als het gaat om de communicatie.

Denkend aan het Jubeljaar dat wij dit jaar vieren als een periode van genade in deze moeilijke tijden, zou ik met deze Boodschap u willen uitnodigen om communicatoren van hoop te zijn en te beginnen met een vernieuwing van uw werk en uw zending overeenkomstig de geest van het evangelie.

De communicatie ontwapenen

Maar al te vaak brengt communicatie tegenwoordig geen hoop voort, maar angst en wanhoop, vooroordeel en rancune, fanatisme en zelfs haat. Te vaak versimpelt zij de werkelijkheid om instinctieve reacties uit te lokken; zij gebruikt het woord als een zwaard; zij bedient zichzelf van verkeerde of kunstmatig vervormde informatie om berichten te lanceren die erop gericht zijn de geesten te prikkelen, te provoceren, te kwetsen. Ik heb al meerdere keren de noodzaak benadrukt om de communicatie “te ontwapenen”, haar te zuiveren van agressiviteit. De werkelijkheid reduceren tot slogans brengt nooit goede vruchten voort. Wij zien allen hoe - van televisietalkshows tot verbale oorlogen in de sociale media - het voorbeeld van competitie, tegenstelling, wil tot macht en bezit, en manipulatie van de publieke opinie de overhand dreigt te krijgen.

Er is nog een zorgwekkend verschijnsel: wij zouden het kunnen definiëren als dat van de “programmatische verspreiding van aandacht” door middel van digitale systemen die door ons te profileren overeenkomstig de logica van de markt onze perceptie van de werkelijkheid veranderen. Zo gebeurt het dat wij, vaak onmachtig, een soort atomisering van belangen meemaken, en dat ondermijnt uiteindelijk de grondslagen van ons gemeenschap zijn, het vermogen om samen te werken voor een gemeenschappelijk welzijn, naar elkaar te luisteren, de argumenten van de

ander te begrijpen. Dan lijkt het zoeken van een “vijand” op wie men zich verbaal kan storten, onontbeerlijk om zichzelf te bevestigen. En wanneer de ander “vijand” wordt, wanneer zijn individualiteit en waardigheid uit beeld raken, om hem te bespotten en belachelijk te maken, wordt ook de mogelijkheid om hoop voort te brengen minder. Zoals Tonino Bello ons heeft geleerd, “vinden” alle conflicten “hun wortel in het vervagen van individuele gezichten”¹. Wij mogen ons niet overgeven aan deze logica.

Hopen is in werkelijkheid absoluut niet gemakkelijk. Georges Bernanos zei dat “alleen zij hopen die de moed hebben gehad om te wanhopen aan de illusies en leugens waarin zij zekerheid vonden en die zij ten onrechte verwarden met hoop. [...] Hoop is een risico dat men moet nemen. Het is het risico van de risico’s”². Hoop is een verborgen, vasthoudende en geduldige deugd. Voor christenen is hoop echter geen optionele keuze, maar een onontbeerlijke voorwaarde. Zoals Benedictus XVI in herinnering bracht in zijn encycliek *Spe salvi*, is hoop geen passief optimisme, integendeel een “performatieve” deugd, dat wil zeggen, in staat het leven te veranderen: “Zij die hoop hebben, leven anders; hun is nieuw leven geschonken” (nr. 2).

Met zachtmoedigheid rekenschap geven van de hoop die in ons leeft

In de Eerste Brief van Petrus (3, 15-16) vinden wij een bewonderenswaardige synthese waarin hoop in verband wordt gebracht met getuigenis en christelijke communicatie: “Heiligt in uw hart Christus als de Heer. Weest altijd bereid tot verantwoording aan wie u rekenschap vraagt van de hoop die in u leeft. Maar verdedigt u met zachtmoedigheid en gepaste eerbied.” Ik zou willen stilstaan bij drie boodschappen die wij uit deze woorden kunnen halen.

“*Heiligt in uw hart Christus als de Heer*”: de hoop van christenen heeft een gezicht, het gezicht van de verrezen Heer. Zijn belofte altijd bij ons te zijn door de Heilige Geest maakt het ons mogelijk tegen elke hoop in te hopen en de verborgen kruimels van het goede te zien, ook wanneer alles verloren lijkt.

De tweede boodschap vraagt van ons de bereidheid om rekenschap te geven van de hoop die in ons leeft. Het is interessant om op te merken dat de apostel uitnodigt om “wie daar rom vraagt” rekenschap te geven. Christenen zijn niet vóór alles degenen die “praten” over God, maar degenen die de schoonheid van zijn liefde, een nieuwe wijze van alles beleven, weerspiegelen. Het is een liefde die wordt beleefd om een vraag op te wekken en een antwoord te eisen: waarom leven jullie zo? Waarom zijn jullie zo?

In de uitdrukking van de heilige Petrus vinden wij ten slotte een derde boodschap: laat het antwoord op deze vraag “met zachtmoedigheid en gepaste eerbied” gegeven worden”. De communicatie van christenen - maar ik zou ook zeggen communicatie in het algemeen - zou verweven moeten zijn met zachtmoedigheid, nabijheid: de stijl van tochtgenoten naar het voorbeeld van de grootste communicator aller tijden,

¹ “De vrede als zoeken naar het gezicht”, in *Homilieën en geschriften betreffende de Veertigdagentijd*, Molfetta 1994, 317.

² Georges Bernanos, *La liberté, pour quoi faire?* Parijs 1995; it. Vert. “A che serve questa libertà”, in *Lo spirito europeo e il mondo delle macchine*, Milaan 1972, 255-256.

Jezus van Nazareth, die onderweg een gesprek had met de twee communicator leerlingen van Emmaüs en hun hart deed branden door hoe Hij de gebeurtenissen in het licht van de Schriften verklaarde.

Daarom droom ik van een communicatie die ons tot tochtgenoten weet te maken van zoveel broeders en zusters van ons om in hen opnieuw de hoop te ontsteken in deze moeilijke tijden. Een communicatie die in staat is tot het hart te spreken, die geen hartstochtelijke reactie van afweer en woede opwekt, maar een houding van openheid en vriendschap; een communicatie die in staat is ook in de meest hopeloze omstandigheden in te zetten op schoonheid en hoop en op het voortbrengen van toewijding, empathie, interesse voor de ander. Een communicatie die ons helpt “de waardigheid van ieder menselijk leven te erkennen en samen de zorg op ons te nemen voor ons gemeenschappelijk huis” (encycl. *Dilexit nos*, 217).

Ik droom van een communicatie die geen illusies of angst verkoopt, maar in staat is redenen te geven om te hopen. Martin Luther King heeft gezegd: “Als ik iemand kan helpen, terwijl ik verder ga, als ik iemand met een woord of een lied kan opvrolijken ... dan zal mijn leven niet vergeefs geleefd zijn”³. Om dat te doen moeten wij genezen van de “ziekten” van geldingsdrang en zelfgerichtheid, het risico vermijden van zichzelf graag horen praten: een goede communicator zorgt ervoor dat wie hoort, luistert of kijkt deelgenoot kan zijn, nabij kan zijn, het beste deel van zichzelf kan vinden en met deze houding kan binnengaan in de verhalen die worden verteld. Zo communiceren helpt om “pelgrims van de hoop” te worden, zoals het motto van het Jubileumjaar zegt.

Samen hopen

Hoop is altijd een gemeenschappelijk project. Laten wij een ogenblik denken aan de grootsheid van de boodschap van dit genadejaar: wij worden allen - werkelijk allen! - uitgenodigd om opnieuw te beginnen, het God mogelijk te maken ons opnieuw op te richten, om Hem ons te laten omarmen en overstelpen met barmhartigheid. In dit alles zijn de persoonlijke en gemeenschappelijke dimensies vervlochten. Wij gaan samen op weg, wij leggen met heel veel broeders en zusters de pelgrimstocht af, wij gaan samen door de Heilige Deur.

Het Jubeljaar heeft veel maatschappelijke gevolgen. Denken wij bijvoorbeeld aan de boodschap van barmhartigheid en hoop voor wie in de gevangenis zit, of aan de oproep tot nabijheid en tederheid jegens wie lijdt en leeft aan de randen van de samenleving.

Het Jubeljaar herinnert ons eraan dat allen die bewerkers van vrede worden, “kinderen van God genoemd zullen worden”(Mat. 5, 9). En zo stelt het ons open voor de hoop, wijst het ons op de vereiste van een aandachtige, zachtmoedige, bespiegelende communicatie die in staat is te wijzen op de wegen voor dialoog. Ik moedig u daarom aan om de vele verhalen van het goede tussen de regels van het nieuws door te ontdekken en te vertellen, in navolging van de goudzoekers, die op zoek naar het minuscule goudklompje het zand onvermoeibaar ziften. Het is mooi deze zaden van hoop te vinden en ze bekend te maken. Het helpt de wereld een beetje minder doof te zijn voor de kreet van de minsten, een beetje minder

³ Preek, *The Drum Major Instinct*, 4 februari 1968.

onverschillig, een beetje minder gesloten. Weet altijd de vonken van het goede te vinden die het ons mogelijk maken te hopen. Deze communicatie kan helpen om gemeenschap tot stand te brengen, ons minder eenzaam te laten voelen, opnieuw het belang van het samen op weg zijn te ontdekken.

Het hart niet vergeten

Geliefde broeders en zusters, ten overstaan van de duizelingwekkende veroveringen van de techniek nodig ik u uit om zorg te dragen voor uw hart, dat wil zeggen uw innerlijk leven. Wat betekent dit? Ik zal u enkele aanwijzingen geven.

Wees zachtmoedig en vergeet nooit het gezicht van de ander; spreek tot het hart van de vrouwen en de mannen ten dienste van wie u uw werk verricht.

Sta niet toe dat instinctieve reacties uw communicatie leiden. Zaai altijd hoop, ook wanneer het moeilijk is, ook wanneer het iets kost, ook wanneer het geen vrucht lijkt te dragen.

Probeer een communicatie in praktijk te brengen die de wonden van ons mens zijn weet te helen.

Geef ruimte aan het vertrouwen van het hart dat het als een tere, maar sterke bloem niet bezwijkt onder de moeilijkheden van het leven, maar ontluikt en groeit op de meest onverwachte plaatsen: in de hoop van moeders die iedere dag bidden om hun kinderen weer te zien terugkeren uit de loopgraven van een conflict; in de hoop van vaders die te midden van ontelbare risico's en wederwaardigheden op zoek naar een betere toekomst migreren; in de hoop van kinderen die ook te midden van de puinhopen van oorlogen en in de arme straten van de *favellas* erin slagen te spelen, glimlachen en in het leven te geloven.

Getuig van een communicatie die een cultuur van zorgzaamheid verspreidt, bruggen bouwt en de zichtbare en onzichtbare muren van onze tijd afbreekt

Vertel verhalen die doordrenkt zijn van hoop door onze gemeenschappelijke bestemming ter harte te nemen en samen de geschiedenis van onze toekomst te schrijven.

Dat alles kunt u en kunnen wij doen met de genade van God die het Jubeljaar ons in overvloed helpt ontvangen. Daarvoor bid ik en zegen ieder van u en uw werk.

Rome, Sint-Jan van Lateranen, 24 januari 2025, gedachtenis van de heilige Franciscus van Sales.

FRANCISCUS